

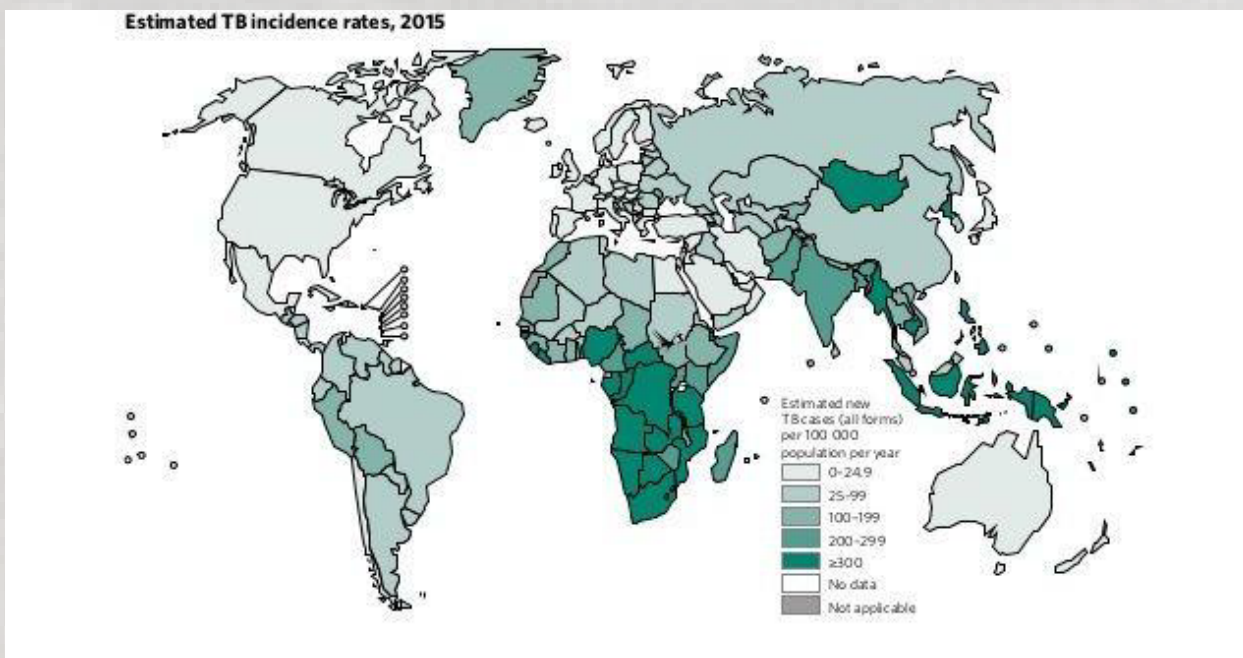
NAJZARAZNIJE BOLESTI NA SVIJETU

Tuberkuloza na području Samobora i Zagreba u 19. i 20. st.

OŠ Bogumila Tonija, Ivana Perkovca 90, Samobor
Teuta Jukić, 7f, Fran Jaklenec, 7e, Valentina Kletečki, 7d
mentor: Mirjana Cvetković-Kižlin, prof. savjetnik

Županijsko natjecanje iz Biosigurnost i biozaštita 2021./2022.

UVOD

Slika 1. Procjena incidencije tuberkuloze u svijetu (Cvetnić, 2018)

Ciljevi istraživanja su:

- istražiti pandemijske učinke tuberkuloze na području Samobora i Zagreba u 19. i 20. st.
- ispitati informiranost učenika 7. razreda naše škole o tuberkulozi.

Tuberkuloza je oduvijek bila neizostavni dio života. U povijesnim izvorima nisu pronađeni podaci o njezinom početku. Poznata je pod nazivom ftiza, sušica, jetika ili tuberkuloza. Tuberkuloza je je ostavila iznimno snažan pečat u društvu. Bila je jedan od najvažnijih zdravstvenih problema u 19-stom st. Razlog tome razvoj je industrije, a samim tim i dolazak velikog broja ljudi u gradove, širenje siromašnih naselja, povećanje broja ljudi, glad i siromaštvo pomogli su njezinom širenju. Ubrzo se shvatilo da njezinoj pojavi prethodi slaba prehrana, siromaštvo, vrlo loši životni uvjeti, te da se ona smatra socijalnom bolešću. Početkom 19. st. 30% svih smrtnih slučajeva u Engleskoj pripisuje se tuberkulozi. U to su vrijeme vladale velike epidemije tuberkuloze i u Europi, stopa smrtnosti u Londonu, Stocholmu i Hamburgu iznosila je 800-1000 na 100000 stanovnika. Sličnu su stopu smrtnosti imali i mnogi gradovi SAD-a. Početkom prvog svjetskog rata broj umrlih od tuberkuloze u većini zapadnih zemalja iznosi 150-200/100 000 stanovnika. U to vrijeme medicinska je skrb u zapadnoeuropskim zemljama imala javno zdravstveni sustav koji je obuhvaćao identifikaciju novodijagnosticiranih bolesnika i zbrinjavanje kronično bolesnih pacijenata. Važno ulogu ima i otvaranje sanatorija za oboljele početkom 20. st. Velika kampanja suzbijanja tuberkuloze počela je u to vrijeme u Francuskoj. U razdoblju između dva svjetska rata važnu ulogu u borbi protiv tuberkuloze imaju specijalizirane ustanove i društva koja provode različite oblike prosvjeđivanja stanovništva (izložbe, predavanja, filmovi, letci, plakati...) (Dugac, 2005).

No, ipak epidemiološka se situacija znatno poboljšala cijepljenjem koje se kao obavezno počelo primjenjivati 1921g. (Vučak, 2011). Sustavan pristup suzbijanju tuberkuloze pridonio je smanjenju pobola i pomora od ove bolesti, ali ne i potpunom suzbijanju. Danas u svijetu još uvijek od tuberkuloze umire oko dva milijuna ljudi, a oboli oko 8 milijuna ljudi. Samo je šest zemalja (Indija, Indonezija, Kina, Nigerija, Pakistan i Južna Afrika) činilo 60% novih slučajeva tuberkuloze u svijetu. (Cvetnić, 2018) (Sl.1).

METODE RADA

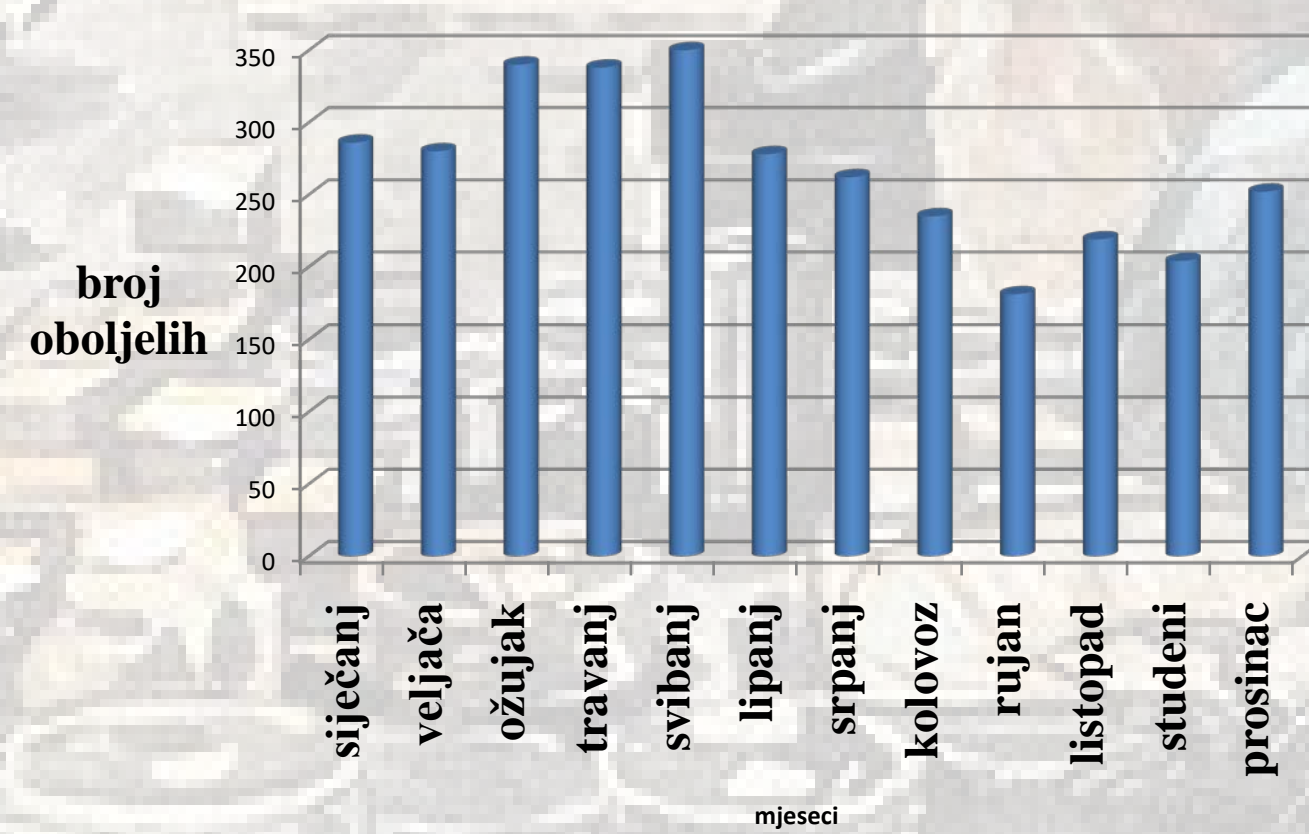
Podatke za svoje istraživanje prikupljali smo istražujući literature i anketirajući učenike 7. razreda naše škole. Anketa je obuhvaćala uzorak od 94 učenika i sadržavala slijedeća pitanja - <https://forms.office.com/r/uggFc2r451>.

REZULTATI I RASPRAVA

Svojim smo istraživanjem obuhvatili epidemiju tuberkuloze u Zagrebu i Samoboru tijekom 19-stog i 20-tog st. U vrijeme industrijske revolucije, krajem 18-tog i početkom 19-tog st. društveno-socijalni uvjeti pogodovali su razvoju tuberkuloze. Siromaštvo, pothranjenost i prenapučenost bili su uvjeti u kojima je tada živjela radnička klasa. Iz tablice 1 vidi se pomor od tuberkuloze u Zagrebu između 1878.g. i 1889.g. Iz tablice je vidljivo kako je najveća smrtnost 1882.g. i ona iznosi 22,5 umrlih na 100 stanovnika, nešto je manja 1888.g. Analizirajući dob umrlih na području Zagreba u navedenom period uočili smo da je najmanji broj umrlih kod djece u dobi od 4 do 6 godina, dok je najveći broj umrlih u dobi od 26 do 31.g. Zanimljivo se da u dobi iznad 60 godina broj smrti od tuberkuloze smanjuje. Prema Cvetniću (2018) 1838. i 1839.g. U Engleskoj je između četvrtine i trećine obrtnika i radnika umrlo od tuberkuloze. Tuberkuloza je bolest siromasa, no pojavljuje se i kod bogataša. Bogati bolesnici imali su priliku otputovati u područja blage klime ili planinske krajeve i na taj način dugo kontrolirati bolest. Istu priliku nisu imali siromašni, često su cijele obitelji umirale od tuberkuloze u tammim, zatvorenim sobama.

Tablica 1. Pomor od tuberkuloze u gradu Zagrebu u razdoblju 1878. – 1889. po godinama (Vučak, 2013)

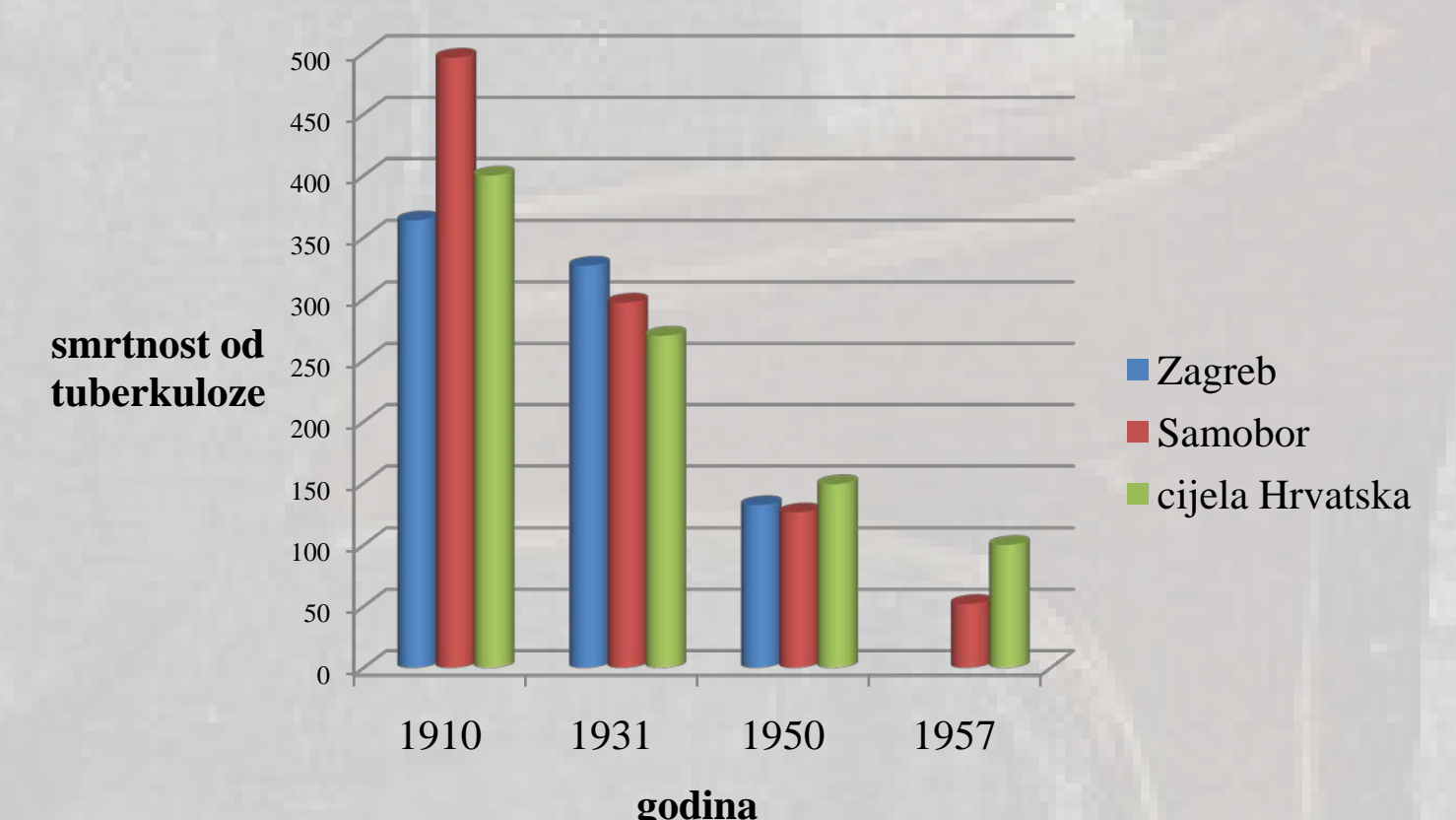
Godina	Umrli od tuberkuloze	Broj umrlih na 100 stanovnika
1878	248	29,5
1879	248	26,1
1880	248	23,4
1881	191	20,6
1882	236	22,5
1883	228	22,1
1884	258	23,7
1885	236	26,1
1886	258	23,8
1887	245	24,6
1888	249	22,0
1889	219	21,9

Slika 2. Pomor od tuberkuloze u gradu Zagrebu u razdoblju 1878. – 1889. g. po mjesecima (Vučak, 2013)

Tablica 2. Pomor od tuberkuloze u gradu Zagrebu u razdoblju 1878. – 1889. prema dobi (Vučak, 2013)

Dob (godina)	Umrli od tuberkuloze
<1	58
1-2	93
2-3	54
3-4	25
4-5	21
6-10	101
11-15	80
16-20	289
21-25	382
26-30	428
31-35	369
36-40	319
41-45	289
46-50	232
51-55	165
56-60	128
61-65	81
66-70	67
>70	44
Ukupno	3225

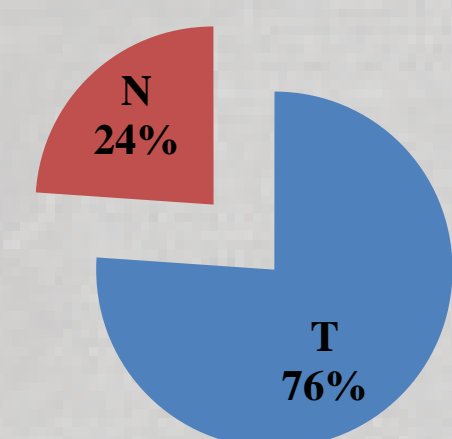
Slika 3. Smrtnost od tuberkuloze u Hrvatskoj u prvoj polovici 30-tog st. (Veronek, 1960)

Zanimljivo kod seljaka, zbog rijetke i raspršene populacije, tuberkuloza nije bila široko rasprostranjena (Cvetnić, 2018). Najviše se od tuberkuloze umiralo u proljetnim mjesecima, od ožujka do lipnja (Sl.2). Statistički podaci pokazuju da se smrtnost od tuberkuloze, proporcionaln općoj smrtnosti, polako smanjivala nakon prvog svjetskog rata. Analizirajući literaturne podatke (Veronek, 1960) vidljivo je kako je broj oboljelih u Samoboru 1910.g. veći nego u Zagrebu i ostatku Hrvatske. U 1931.g. padaju vrijednosti za Samobor i broj oboljelih je 297, dok je u Zagrebu 327, a ostatku Hrvatske 270 (Sl.3). Nakon drugog svjetskog rata broj oboljelih znatno pada, a Samobor ima smrtnost manju od Zagreba i ostatka Hrvatske. Prema izvješću Svjetske zdravstvene organizacije, "Global TB Report 2017", procjenjuje se da je u sklopu globalne borbe protiv tuberkuloze u razdoblju od 2000. do 2016. smrtnost od tuberkuloze smanjena za 37 % te je spašeno 53 milijuna života. Premda je ovaj pad smrtnosti ohrabrujući, on nije ravnomjeran među državama i unutar pojedinih rizičnih skupina, zbog čega je tuberkuloza još uvijek globalno jedan od deset glavnih uzroka smrti i vodeći uzrok smrti zbog zaraznih bolesti. U 2016. godini je u Hrvatskoj je zabilježeno 454 novoboljelih od tuberkuloze, od kojih je 30 završilo smrtnim ishodom. Najveći udio ukupno oboljelih čine osobe u dobi od 70 godina i stariji (23,4 %), dok među djecom predškolske i rane školske dobi (mlađi od 10 godina) nije bilo oboljelih. Hrvatska se stopom incidencije od 10,6/100 000 nalazi u europskom prosjeku <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/borba-protiv-tuberkuloze/>.

ZAKLJUČCI

Analizirajući rezultate naših istraživanja potvrdili pretpostavke postavljene na početku istraživanja:

- 1) broj oboljelih od tuberkuloze na području Samobora i Zagreba u 19. i 20. st. prati trendove u Europi toga vremena.
  - 2) načini prevencije tuberkuloze na području Samobora i Zagreba u 19. i 20. st. prate trendove u Europi toga vremena.
  - 3) smanjenjem broja oboljelih od tuberkuloze na nekom prostoru smanjuje se i informiranost stanovništva.
- Iako se smanjuje broj oboljelih od tuberkuloze i u svijetu i u RH ona još uvijek predstavlja problem, te konačan cilj iskorijeniti je.

Slika 4. U RH se provodi kampanja borbe protiv tuberkuloze (plakati, predavanja)?

LITERATURA:

- Cvetnić Z (2018): Bolesti koje su mijenjale svijet. Medicinska naklada, Zagreb
Dugac Š (2005): Zdravstveno prosvjeđivanje protiv tuberkuloze u međuratnoj Hrvatskoj.MEDICUS. Vol. 14, No. 1, 155 – 171
Veronek I (1960): Članci iz zdravstva. "Prosvjeta", Samobor
Vučak I (2013): Tuberkuloza u Zagrebu prije 130 godina. Infektološki glasnik 33:2, 49-52
<https://www.nacional.hr/felton-kako-su-stampar-i-cepulle-pripremlili-hrvatsku-za-borbu-protiv-koronavirusa-2/>
<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/the-times-pokusava-otkriti-tajnu-balkanskog-uspjeha-u-borbi-protiv-korone-je-ii-beg-cjepivo-spasilo-zemlje-bivse-jugoslavije-10364545>
<https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-zarazne-bolesti/borba-protiv-tuberkuloze/>